

PARTICIPANT HANDBOOK

IT/ITeS

Language:
Marathi

COMPUTER BASICS

N · S · D · C
National
Skill Development
Corporation

Orion Edutech[®]
ISO 9001:2015 CERTIFIED
Funded Partner of NSDC

Computer Basics

Orion House, 28, Chinar Park, Rajarhat Road
Kolkata – 700157, Ph.: +91 33 40051635

www.orionedutech.com

सामग्री सारणी (संगणक मूलभूत)

पाठ 1: संगणकाबाबत मूलभूत _____

संगणक, फायदे, इतिहास, वर्गीकरण, घटक

पाठ 2: विंडोज एक्सपी _____

विंडोज एक्सपी, वैशिष्ट्ये, नोटपॅड, वर्डपॅड

पाठ 3: विंडोज एक्सपी _____

एमएस पेंट

पाठ 4: विंडोज एक्सपी _____

फाईल्स आणि फोल्डर्स व्यवस्थापन, सिस्टिम फोल्डर्स, युडीएफ, कॉपी, कट आणि पेस्ट

पाठ 5: विंडोज एक्सपी _____

स्टार्ट मेन्यू गुणधर्म, टास्कबार गुणधर्म, डिसप्ले गुणधर्म

पाठ 6: विंडोज एक्सपी _____

रिसायकल बिन प्रॉपर्टीज, रिजनल सेटिंग्ज, झिप्ड फोल्डर

पाठ 7: विंडोज एक्सपी _____

शॉर्टकट, कॅल्क्युलेटर, सर्च

पाठ 8: विंडोज 7 _____

विंडोज 7, सिस्टिमच्या आवश्यकता, नवीन वैशिष्ट्ये (इंटरफेस, गॅजेट्स, एरोपिक)

पाठ 9: एमएस ऑफिस _____

एमएस ऑफिस, इतिहास, एमएस-ऑफिस 2010, ऑप्लिकेशन्स

पाठ 10: वर्ड 2010 _____

एमएस वर्ड 2010, इंटरफेस, पेज सेटअप, साधे फॉर्मॅटिंग

पाठ 11: वर्ड 2010 _____

मजकूर फॉर्मॅटिंग, परिच्छेद फॉर्मॅटिंग, बॉर्डर आणि शेडिंग

पाठ 12: वर्ड 2010 _____

Bullets and Numbering (बुलेट्स आणि नंबरिंग), Change Case (केस बदला), Drop Cap (ड्रॉप कॅप)

पाठ 13: वर्ड 2010 _____

टॅब सेटिंग, पेज ब्रेज, स्तंभ

पाठ 14: वर्ड 2010 _____

हेडर आणि फुटर, हायपरलिंक

पाठ 15: वर्ड 2010 _____

ऑटो करेक्ट, शोधा आणि बदला (फाईंड अँड रिप्लेस), तपशील = चित्र, क्लिपआर्ट, आकार, स्मार्ट आर्ट, स्क्रीनशॉट

पाठ 16: वर्ड 2010 _____

टेबल, टेबलचे प्रकार, टेबलचे गुणधर्म

पाठ 17: वर्ड 2010 _____

मेल मर्ज, मेल मर्ज च्या पद्धती

पाठ 18: एक्सेल 2010 _____

एमएस एक्सेल 2010, शीटचे गुणधर्म, इंटरफेस

पाठ 19: Excel 2010 _____

उद्दिष्ट:

पाठ 20: एक्सेल 2010 _____

सेल अॅड्रेस वापरून मोजणी, फॉर्म्युला वापरून मोजणी

पाठ 21: एक्सेल 2010 _____

SUMIF फंक्शन, IF फंक्शन, AND, OR, NOT फंक्शन

पाठ 22: एक्सेल 2010 _____

ऑटो फॉर्मॅट, सॉर्ट, ग्रुप, सबटोटल

पाठ 23: एक्सेल 2010 _____

फिल्टर, कमेंट, व्हॅलिडेशन

पाठ 24: एक्सेल 2010 _____

चार्ट, चार्टची निर्मिती, चार्टचे प्रकार, चार्टचे गुणधर्म

पाठ 25: एक्सेल 2010 _____

फ्रीज पेन्स, पेज सेट अप, पेज ब्रेक सेटिंग, पासवर्ड संरक्षण

पाठ 26: पॉवरपॉइंट 2010 _____

एमएस पॉवरपॉइंट 2010, इंटरफेस, स्लाईडची निर्मिती

पाठ 27: पॉवरपॉइंट 2010 _____

स्लाईड संक्रमण, सानुकूल अॅनिमेशन, स्लाईड शो

पाठ 28: पॉवरपॉइंट 2010 _____

टॅब समाविष्टित करा, टॅब डिझाइन करा

पाठ 29: इंटरनेट _____

इंटरनेट, इतिहास, फायदे, वारंवार वापरल्या जाणाऱ्या संज्ञास

पाठ 30: इंटरनेट _____

ई-मेल आयडी, ई-मेल प्राप्त करणे, ई-मेल पाठवणे, उत्तर, पुढे पाठविणे, जोडणी

पाठ 31: इंटरनेट _____

सोशल नेटवर्किंग, ब्लॉग, ब्लॉग निर्माण करणे, नोट

पाठ 32: आउटलुक 2010 _____

ऑफलाइन ई-मेल, एमएस आउटलुक 2010, खात्याचे संयोजन

पाठ 33: आउटलुक 2010 _____

मेल कंपोजिंग, जोडणी, पाठवा आणि प्राप्त करा, स्वाक्षरी, अड्रेस पुस्तक, वितरण यादी

पाठ 34: CommNet (कॉमनेट) _____

CommNet (कॉमनेट (कॉमर्स @ इंटरनेट)), ऑनलाइन रेल्वे तिकिट आरक्षण, ऑनलाइन प्रवास आरक्षण, नेट बँकिंग, ऑनलाइन शॉपिंग, ऑनलाइन सिनेमा तिकिट आरक्षण

पाठ 35 पीसीची देखभाल _____

प्रोग्रॅम्स जोडा हटवा, वापरकर्ता खाते व्यवस्थापन, व्हायरस, अँटिव्हायरस, डिव्हाइसेस

पाठ 36: उजळणी _____

उजळणी, शंकांनिरसन

पाठ 1

संगणकाबाबत मूलभूत

उद्दिष्ट:

- संगणक
- फायदे
- इतिहास
- वर्गीकरण
- घटक

संगणक

“संगणक हे एक इलेक्ट्रो-मॅकेनिकल उपकरण आहे, जे वापरकर्त्याकडून इनपुट घेते आणि, त्याच्यावर प्रक्रिया करून, वापरकर्त्याला आउटपुट देतो.”

इनपुट: इनपुट म्हणजे कमांड किंवा इन्स्ट्रक्शन, ज्या वापरकर्ता संगणकाला उपाय माहित करून घेण्यास देतो.

प्रक्रिया: संगणकाला आपली भाषा कळत नाही. त्याला फक्त बायनरी लॅंग्वेज कळते जी 0110011001100 अशी अशते. संगणक प्रथम आपली भाषा समजावून घेण्यासाठी बायनरी मध्ये रूपांतरित करतो आणि नंतर पुन्हा बायनरी डेटाला वापरकर्त्याला परिणाम समजावा म्हणून त्याच्या भाषेमध्ये रूपांतरित करतो.

आऊटपुट: आऊटपुट म्हणजे विशिष्ट इनपुटवरून संगणकाने दिलेला परिणाम.

समजा वापरकर्त्याला 2+2 चा परिणाम कोणता हे माहित करून घ्यावयाचे आहे या केस मध्ये. 2+2 हा इनपुट आहे. हा इनपुट घेतल्यानंतर, संगणक 2+2 ला इनपुट समजावून घेण्यास बायनरी लॅंग्वेजमध्ये रूपांतरित करतो, नंतर बायनरी मध्ये परिणाम तयार होतो आणि परिणाम वापरकर्त्याच्या भाषेमध्ये रूपांतरित केला जातो आणि मॉनिटरवर परिणाम दाखविला जातो जो 2+2 = 4 असा आहे. हा परिणाम म्हणजे आऊटपुट होय.

संगणकाचे मूलभूत फायदे

गती

तो फार मोठ्या प्रमाणातील काम काही सेकंदांमध्ये करू शकतो. ज्या कामासाठी मानवाला एक पूर्ण दिवस लागू शकतो, तेच काम संगणक अतिशय थोड्या वेळामध्ये करू शकते. संगणकाचा वेग हा मायक्रोसेकंद, नॅनोसेकंद आणि अगदी पिकोसेकंदांमध्येही मोजला जातो,

अचूकता

संगणक हा 100% अचूक असतो आणि तो अंकगणितीय गणना आणि तर्कसंगत क्रिया ही तेवढ्याच अचूकतेने करू शकतो. संगणक चुका करू शकतो, मात्र ती चुक मानवाची असते. ती चुकीचा डेटा भरल्यामुळे किंवा प्रोग्रामर व्दारे चुकीचे सेटिंग्ज केल्यामुळे होऊ शकतो

दीर्घोद्योगक्षमता

जर तुम्ही सातत्याने 3 तास काम केल्यास, तुम्हाला लक्ष केंद्रित नसल्यासारखे, थकल्यासारखे, आणि एकसुरी झाल्यासारखे वाटते, मात्र संगणक हा या सर्वांपासून मुक्त असतो आणि तुम्हाला परिणाम त्यातच वेगाने आणि त्याच अचूकतेने मिळतील.

अष्टपैलूत्व

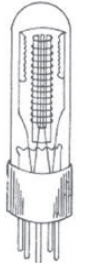
संगणक अनेक कामे करू शकतो. तो डेटा प्रोसेसिंगच्या कामामध्ये वापरला जाऊ शकतो, हवामानाचा अंदाज देऊ शकतो, तिकीट-आरक्षणासाठी, मल्टिमिडीया डिझाईनिंग, ॲनिमेशन इ. साठी वापरला जातो.

संगणकांची ऐतिहासिक प्रगती

आधुनिक संगणक हा मागील अनेक दशके अनेक लोकांनी केलेल्या अविरत आणि असंख्य संशोधने, कल्पना, आणि प्रगती यांचा परिणाम आहे. आपोआप डाटा प्रक्रियेचा इतिहास (ऑटोमेटिक डाटा प्रोसेसिंग) हा चार्ल्स बॅबेजच्या 1830 मध्ये केंब्रिज, इंग्लंड मधील आपोआप मशीनी गणनयंत्र (ऑटोमेटिक मेकॅनिकल कॅलक्युलेटर) तयार करण्याच्या प्रयत्नापासून सुरू होतो. संपूर्ण संगणकीय क्रांती एका ठराविक पिढ्यांच्या संख्येत विभागली गेलेली आहे.

संगणकांची पहिली पिढी

UNIVAC (Universal Automatic Computer) हा पहिल्या पिढीचा सर्वसामान्य वापराचा उपलब्ध असलेला इलेक्ट्रिक संगणक होता आणि त्याने इलेक्ट्रिक संगणकाच्या पहिल्या पिढीला सुरवात केली. पहिल्या पिढीचे इलेक्ट्रिक संगणकांनी व्हॅक्युम ट्यूबचा वापर केला. हे संगणक आकाराने फार मोठे होते आणि त्यांना एअर कंडिशनर्सची आवश्यकता होती. इनपुट आणि आऊटपुट युनिट्स ही पंचड कार्ड रिडर आणि कार्ड पंचे हे होते

संगणकांची दुसरी पिढी

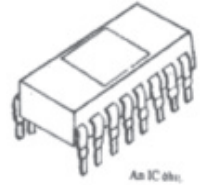
दुसऱ्या पिढीचे संगणकांमध्ये ट्रान्झिस्टर्सचा आणि इतर सॉलिड-स्टेट उपकरणांचा वापर करण्यात आला होता. त्यांची सर्किट ही व्हॅक्युम ट्यूबज पेक्षा लहान होती आणि ते कमी उष्णता निर्माण करित होते. त्यामुळे दुसऱ्या पिढीच्या संगणकांना कमी वीज लागत होती, ते वेगवान आणि अधिक विश्वसनीय होते. IBM 1401 हा सर्वात लोकप्रिय दुसऱ्या पिढीचा संगणक होता.

(b) A transistor

संगणकांची तिसरी पिढी

यामध्ये इन्टीग्रेटेड सर्किटचा (IC) चा वापर करण्यात आला ज्यामध्ये इलेक्ट्रॉनिक सर्किटच्या सर्व घटकांना एका छोट्या सिलीखॉनच्या वेफरमध्ये ठेवण्यात आले. तिसऱ्या पिढीचे संगणक हे दुसऱ्या पिढीच्या संगणकापेक्षा अधिक स्वस्त आणि अधिक विश्वसनीय होते. तिसऱ्या पिढीच्या संगणकांनी FORTRAN COBOL (फोर्ट्रान आणि कोबोल) या सारख्या हाय लेव्हल लॅंग्वेजचा वापर करण्याची मुभा दिली. मिनी कॉम्प्युटर्स हे तिसऱ्या पिढीची संगणकांच्या विकासामधील पैकी एक संगणक होता.

An IC chip

संगणकांची चौथी पिढी

चवथ्या पिढीचे मशिन्स या 1970 च्या दशकामध्ये त्यावेळी अद्याप नवीन असलेले तंत्रज्ञान वापरून, ज्याने त्यांना तिसऱ्या पिढीतील संगणकापेक्षा अधिक लहान आणि अधिक वेगवान करण्यास सक्षम करून अवतरल्या. अनेक नवीन प्रकारचे टर्मिनल आणि कॉम्प्युटर्स ॲक्सेसचे प्रकार हे देखील यावेळी विकसित करण्यात आले.

मुख्य शोधापैकी एक, ज्याने चौथ्या पिढीला प्रारंभ केला, ते म्हणजे लार्ज स्केल इन्टीग्रेटेड सर्किट्स (एलएसआय). LSI ही एक लहान चिप होती ज्यामध्ये हजारो लहान इलेक्ट्रॉनिक घटक जे एक संपूर्ण प्रणाली म्हणून कार्य करायचे.

मायक्रोसंगणक:

इलास येथे जुलै 1977 मध्ये झालेल्या, राष्ट्रीय संगणक परिषदेमध्ये डल्लास कॉमोडोर लिमिटेड ने एका ढाच्यावर संपूर्णपणे असेंबल केलेला मायक्रोकॉम्प्युटर, ज्याला पर्सनल इलेक्ट्रॉनिक ट्रान्झिस्ट्रॉक किंवा पेट या नावाने ओळखतात, जाहीर करून संगणकीय जगताला सुरुवात केली. त्यानंतर 1977 च्या शेवटी, रेडिओ शाक कॉर्पोरेशनने TRS80 संगणक जाहीर केला.

वैयक्तिक संगणकांचा आयबीएम परिवार:

1981 मध्ये, इंटरनॅशनल बिझिनेस मशिन्सने(आयबीएम) ने आयबीएम पर्सनल कॉम्प्युटर्स म्हणून जाहीर करून मायक्रोकॉम्प्युटर्सच्या क्षेत्रामध्ये आपली पहिली उपस्थिती दाखविली. संजा पर्सनल ने एक वैयक्तिकाकडे त्याचा किंवा तिचा स्वतःचा संगणक असू शकेल असे संकेतलेखन व्याप्त केले. आयबीएम पीसीच्या आगमनाने, संगणकांनी मोठ्या संघटना मधून बाहेर पाऊल टाकले आणि घरांमध्ये प्रवेश केला. तथापि, 8-बीट चा मायक्रोप्रोसेसर न स्विकारता, आयबीएमने Intel 8088 - एक 16-बीट मायक्रोप्रोसेसर ज्याने आयबीएम पीसीला “एका रात्रीत यशस्वी” बनविले. 1983 मध्ये, आयबीएमच्या पहिल्या पीसी-फॅमिलीमध्ये भर म्हणून -XT मॉडेल सादर केले. AT मॉडेल, ज्याचा PC आणि XT पेक्षा अधिक गणना करण्याचा वेग होता किंवा अगदी नवीन अशा डेस्क प्रो पेक्षा अधिक होता. जेव्हा सॉफ्टवेअर विक्रेत्यांनी त्यांची उत्पादने गी आयबीएम पीसीला अभिमुख करण्यास सुरुवात केली, अनेक मायक्रो कॉम्प्युटर्स निर्मात्यांनी त्यांचे प्रतिरूप बनविण्यास सुरुवात केली आणि त्याची विक्री केली. या प्रतिरूपांना आयबीएम पीसी कॉम्पॅटिबल असे ओळखले जात होते या संगणकांवर बरेचशी किंवा सर्व सॉफ्टवेअर जी आयबीएम पीसी साठी डिझाईन करण्यात आली होती ती चालत होती.

संगणकांची पाचवी पिढी

पाचव्या पिढीच्या संगणकाची व्याख्या करणे थोडे फार अवघड आहे कारण हे क्षेत्र त्याच्या बाल्यावस्थेत आहे. पाचव्या पिढीच्या संगणकाचे सर्वात प्रसिध्द उदाहरण म्हणजे ऑर्थर सी क्लार्क यांच्या 2001 स्पेस ओडोसी या कांदबरीतील कल्पित एचएएल 9000 HAL9000)हे होय. एचएएल 9000 सर्व कार्य करू शकत होता जी पाचव्या पिढीच्या संगणकाच्या वास्तविकतेमध्ये सध्या पाहिली जात आहेत कृत्रिम बुद्धीसह एएएल कडे मानवी चालकांशी संभाषण करण्याची, व्हिज्युअल इनपुट वापरण्याचे आणि स्वतःचच्या अनुभवापासून शिकणे हे करू शकतो.

संगणकाचे वर्गीकरण

ऑनलॉग संगणक:

संगणक जो मोजता येणाऱ्या मात्रा जसे की व्होल्टेज, गियर्सचे फिरणे इ. मोजून, त्यांना संख्या म्हणून सादर न करता, प्रॉब्लेम सोडविण्यासाठी डेट्याच्या स्वरूपात सादर करू शकतो,

डिजिटल संगणक:

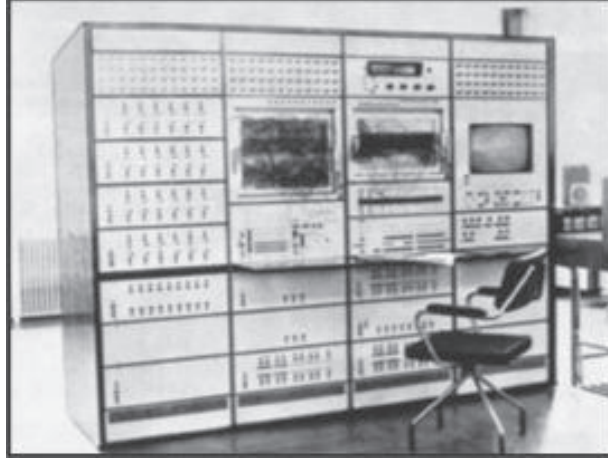
हा एक असा संगणक आहे जो गणितीय आणि तर्कशास्त्रिय ऑपरेशनची एक शृंखला सादर करू आणि साठवू शकतो, अशा डेटावर जो वेगवेगळ्या सिग्नल च्या रूपात जसे की संख्या च्या रूपात दाखवले जातात, सामान्यपणे बायनरी संकेतलेखनाच्या स्वरूपात डेटा व्यक्त करतो.

डिजिटल संगणकः

हायब्रिड संगणकः

संगणक प्रणाली ज्यामध्ये अॅनॅलॉग आणि डिजिटल संगणकीय प्रणालीचे एकत्रीकरण असते त्यांना हायब्रीड संगणक असे म्हणतात.

हायब्रिड संगणकः

घटक

संगणकाचे दोन घटक असतातः

- हार्डवेअर
- सॉफ्टवेअर

हार्डवेअर: अशा प्रकारची उपकरणे ज्यांना तुम्ही पाहू शकता आणि स्पर्श करू शकता आणि जी भौतिकरित्या अस्तित्वात असतात त्यांना हार्डवेअर डिव्हाईस असे म्हणतात. उदाहरण, माऊस, मॉनिटर, किबोर्ड, सीपीयु, इ.

सॉफ्टवेअर: सॉफ्टवेअर प्रोग्राम किंवा असे काही जे संगणकात कार्य करते त्याला सॉफ्टवेअर असे म्हटले जाते. तांत्रिकदृष्ट्या, सॉफ्टवेअर ही एक विविध प्रकारच्या प्रोग्रामच्या स्वरूपातील सर्वसामान्य संज्ञा आहे जी संगणक आणि संबंधित डिव्हाईसेस चालविण्यासाठी वापरले जातात. उदाहरणे एमएस ऑफिस, टॅली. कोरेल ड्रॉ, व्हीएलसी मिडीया प्लेअर, आणि कोणतेही गेम्स इ.

सॉफ्टवेअरचे दोन प्रकार असतात:

- सॉफ्टवेअर प्रणाली: अशा प्रकारचे सॉफ्टवेअर जे संगणकाच्या एकूण प्रणालीचे नियंत्रण करते तिला सिस्टिम सॉफ्टवेअर असे म्हटले जाते.

ऑपरेटिंग सिस्टिम: ऑपरेटिंग सिस्टिम हे एक सिस्टिम सॉफ्टवेअर आहे जे संगणकासाठी सुरुवात करण्यासाठी आवश्यक आहे आणि तो हार्डवेअर आणि वापरकर्ता यांच्या मधील आंतरभाषा आहे.

खालील काही ऑपरेटिंग सिस्टिम्स आहेत:

- एमएस विंडोज : विंडोज 95, 98, 2000, एक्सपी, व्हिस्टा, विंडोज 7. (जीयुआय: ग्राफिक युजर इंटरफेस)
 - डॉस(डिस्क ऑपरेटिंग सिस्टिम) (सीयुआय: कॅरॅक्टर युजर इंटरफेस)
 - युनिक्स
 - लायनक्स
 - नॉव्हेल नेटवेअर
- ऑप्लिकेशन सॉफ्टवेअर:

या प्रकारची सॉफ्टवेअर हि एका विशिष्ट सिस्टिम सॉफ्टवेअर खाली चालतात आणि एका विशिष्ट प्रकारच्या उपयोगासाठी वापरली जातात त्यांना ऑप्लिकेशन सॉफ्टवेअर असे म्हणतात. अकॉटिंग ची काम करण्यासाठी आवश्यक असलेले सॉफ्टवेअर हे "टॅली" आहे. दैनंदिन कार्यालयीन कामांसाठी जसेकी पत्र लिहिणे, कॅल्युलेशन करणे इ. यासाठी असणारे सॉफ्टवेअर ईत्यादी एमएस ऑफिस, डिझाईनिंग च्या कारणासाठी वापरले जाणारे सॉफ्टवेअर आहे "कोरेल ड्रॉ".

जीयुआय आणि सीयुआय

- जर तुम्ही सर्व ऑपरेटिंग सिस्टिम्स पाहिल्यात तर तुमच्या असे लक्षात येईल की ते दोन प्रकारचे इंटरफेस पुरवितात - सीयुआय (कॅरॅक्टर युजर इंटरफेस) and जीयुआय (ग्राफिक युजर इंटरफेस)
- सीयुआय म्हणजे कॅरॅक्टर युजर इंटरफेस, ज्याचा अर्थ आहे की तुम्हाला संवाद साधण्यासाठी तुमच्या संगणकावर कमांड्स टाईप करणे आवश्यक आहे.
- जीयुआय म्हणजे ग्राफिक युजर इंटरफेस, ज्याचा अर्थ आहे की तुम्हाला संवाद साधण्यासाठी तुमच्या संगणकावर कमांड्स टाईप कराव्या लागत नाहीत; तर तुम्हाला माऊसच्या मदतीने कमांडच्या रेडिमेड आयकॉन्सवर फक्त टिचकी मारावी लागते.

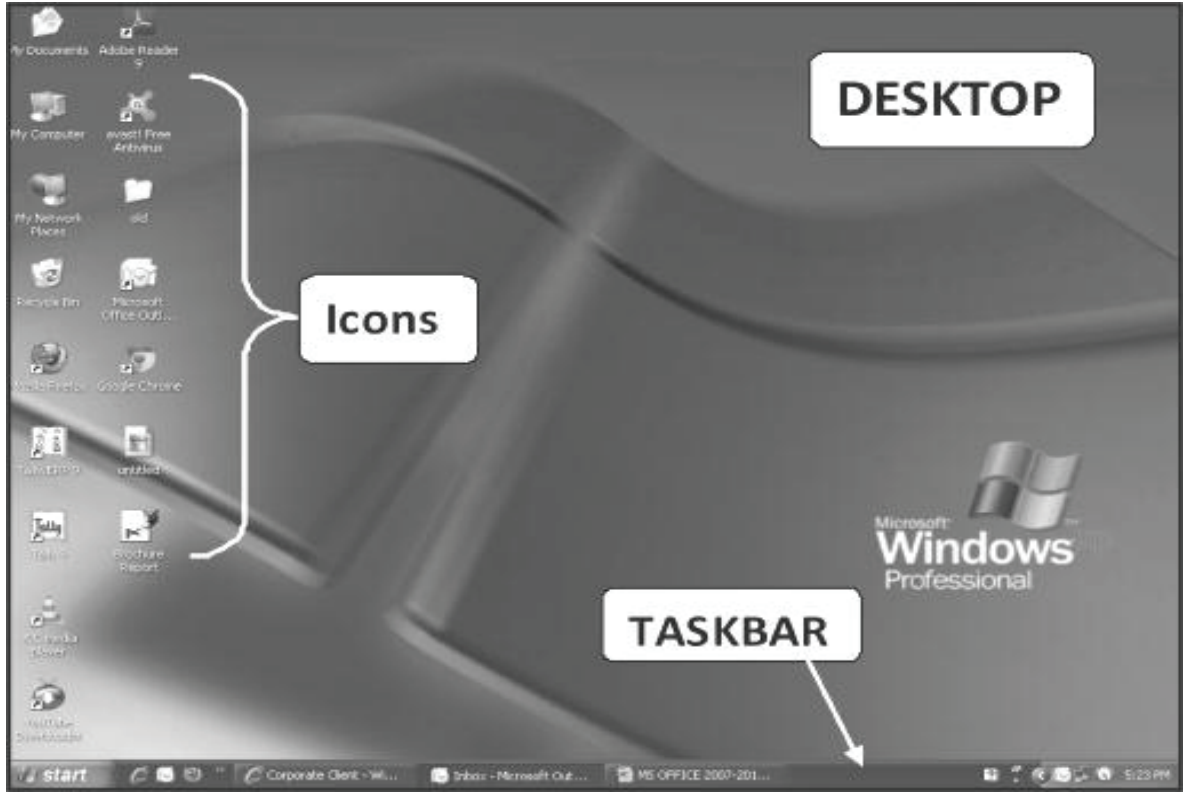
महत्वाचे:

कोणत्याही संगणकासाठी कमीत कमी एक सिस्टिम सॉफ्टवेअरची आवश्यकता असते, एकापेक्षा अधिक सिस्टिम सॉफ्टवेअर असणे शक्य आहे, मात्र किमान एक तरी आवश्यक आहे, अन्यथा संगणक चालू शकणार नाही. मात्र ऑप्लिकेशन सॉफ्टवेअर साठी असा काही निकष नाही. संगणक कोणत्याही ऑप्लिकेशन सॉफ्टवेअर शिवाय चालू शकतो. त्यामुळे, या कल्पनेच्या आधारावर, आपण म्हणू शकतो की सिस्टिम आणि ऑप्लिकेशन सॉफ्टवेअर मधील संबंध हा रेल्वे आणि तिचे रूळ या सारखा आहे ज्यामध्ये रूळ हे सिस्टिम सॉफ्टवेअर सारखे असतात आणि रेल्वे ही ऑप्लिकेशन सॉफ्टवेअर प्रमाणे आहे. रेल्वे ही रूळ उपलब्ध असल्यास काम करू शकते, अन्यथा नाही.

बूटिंग:

बूटिंग ही एक अशी प्रक्रिया आहे ज्यामध्ये सर्व प्रोग्राम (ऑपरेटिंग सिस्टिमच्या समावेशासह) हे रॅममध्ये येतात (RAM) (रॅन्डम अॅक्सेस मेमरी ज्यामध्ये नावापरकर्ता संगणक सुरु असताना काम करू शकतो), वापरकर्त्याला काम करता येऊ शकणारा प्लॅटफॉर्म उपलब्ध करून देणे ., पेरीफेरल डिटेक्शन(संगणकात असलेले विविध उपकरणे) हा देखील बूटिंगचा एक भाग असतो ज्यामध्ये सिस्टिम संगणकाला जोडलेल्या सर्व डिव्हायसेसची कनेक्टिविटी तपासतो.

बूटिंग प्रक्रियेनंतर, येणारी पहिली स्क्रीन जिथून वापरकर्ते कोणतेही काम सुरु करू शकतात त्याला डेस्कटॉप असे म्हणतात. डेस्कटॉप च्या तळाशी असलेल्या बारला(पट्टीला) टास्कबार असे म्हटले जाते ज्यामध्ये डाव्या हाताला प्रारंभ/स्टॉर्ट बटन असते आणि उजव्या बाजूला घड्याळ असते.

सारांश

- संगणकाचे फायदे म्हणजे गती, अचुकता, दीर्घोद्योगक्षमता, अष्टपैलुत्व
- संगणकाचे दोन घटक आहेत. एक आहे हार्डवेअर आणि दुसरा आहे सॉफ्टवेअर
- ऑपरेटिंग सिस्टिम हे एक सिस्टिम सॉफ्टवेअर आहे जे संगणकासाठी सुरुवात करण्यासाठी आवश्यक आहे आणि तो हार्डवेअर आणि वापरकर्ता यांच्या मधील आंतरभाषा आहे.

स्वाध्याय

1. संगणक म्हणजे काय?
2. संगणकाचे फायदे कोणते आहेत?
3. सिस्टिम आणि ॲप्लिकेशन सॉफ्टवेअर मध्ये काय फरक आहे?
4. सिस्टिम फोल्डर्सचा अर्थ काय होतो?
5. जीयुआय आणि सीयुआय यात काय फरक आहे?
6. बूटिंग म्हणजे काय?
7. सर्व पिढीतल्या संगणकांची दोन उदाहरणे द्या.
8. संगणकाच्या वैशिष्ट्यांचे विविध प्रकार सांगा.

9. संगणकात कोणकोणते साठवणुकीची साधने उपलब्ध असतात?
10. विंचेस्टर डिस्क म्हणजे काय?
11. संगणकाच्या मूलभूत कार्यांचे वर्णन करा.
12. प्रत्येक पिढीच्या संगणकाची वैशिष्ट्ये सांगा.
13. मायक्रो संगणक म्हणजे काय? त्याचे फायदे आणि तोटे सांगा.
14. सुपर संगणक म्हणजे काय? त्याचे फायदे आणि तोटे सांगा.

पाठ 2

विंडोज एक्सपी

उद्दिष्ट:

- विंडोज एक्सपी
- वैशिष्ट्ये
- नोटपॅड
- वर्डपॅड

विंडोज एक्सपी हे ऑपरेटिंग सिस्टिमच्या विंडोज एनटी परिवाराचे सर्वात अलिकडची आवृत्ती आहे. विंडोज एक्सपी हे व्यायसायिक वापरकर्ते यांसाठी आणि विंडोज एक्सपी होम हे ग्राहकांसाठी अथवा घरातल्या वापरकर्त्यांसाठी बनविलेले आहे.

विंडोज एक्सपीची वैशिष्ट्ये

काही वैशिष्ट्ये खाली चर्चिली गेली आहेत

सोपे इन्स्टॉलेशन आणि सुधारणा:

Win XP ला स्थापित करण्यास सोपे करण्यास आणि अद्ययावत ठेवण्यासाठी त्यामध्ये अनेक वैशिष्ट्यांचा समावेश आहे. यामध्ये डायनामिक(यादृच्छकपणे) अद्यतन आणि विंडो अद्यतन, फाईल आणि सेटिंग्ज स्थलांतर विझार्ट, विविध टास्कसाठी अधिक विझार्ट, मोठ्या प्रमाणात डिव्हीडी ड्राईव्हची निवड, एकाविधकार्य (एमएफडी) करणाऱ्या डिव्हाइसेस यांची सोपी केलेली प्रक्रिया, आणि परिणामकारक रितीने स्थापित केलेली Win XP काढून परत Windows 98 मध्ये आणि Windows ME जाणे यांचा समावेश

डायनॅमिक अपडेट आणि विंडोज अपडेट:

जेव्हा आपण Windows XP स्थापित करणार आहात तेव्हा त्याचे एक नवीन वैशिष्ट्य तुमच्या निदर्शनास येईल ते म्हणजे डायनामिक अद्यतन, जे तुम्हाला नवीनतम पॅचेस, पॅकेजेस आणि फिक्ससेस यांना स्थापित करण्याच्या वेळी डाऊनलोड आणि स्थापित करू देते ज्यामुळे तुमची Windows XP कॉपी अद्यतनीत राहते.

सोपे होण्यासाठी जास्त विझार्ड्स:

नेटवर्क ट्रान्सफर विझार्टमध्ये स्वागत आहे, जो Windows च्या नेटवर्कचे आणि इंटरनेट कनेक्शनचे शेअरिंग करून आणि दोन हार्डवेअर विझार्ट हार्डवेअर जोडा विझार्ट आणि नवीन हार्डवेअर सापडले विझार्ड, यांचे परिणामकारकरितीने प्रदान करतो.

अधिक डिव्हाइस ड्रायव्हर्स:

अधिक डिव्हाइस ड्रायव्हर असल्याने Windows च्या दुसऱ्या आवृत्ती पेक्षा (Windows 98, Windows Me, आणि Windows 2000) चांगली संधी आहे जी जेव्हा तुम्ही एक नवीन डिव्हाइस लावता तेव्हा Windows XP स्वयंचलितरितीने त्याचे ड्रायव्हर लोड करू शकतो आणि त्याला योग्य प्रकारे काम करावयास लावतो. अन्यथा, अधिक फायद्यांसाठी. तुम्ही त्या डिव्हाइसेसना त्याच्या सोबत येणाऱ्या योग्य अशा ड्रायव्हरच्या मदतीने स्थापित करू शकता.

फाईल आणि सेटिंग्ज ट्रान्सफर विझार्ड:

फाईल आणि सेटिंग्ज ट्रान्सफर विझार्ड हा फाईल स्थलांतरित करण्याचा आणि एका संगणकापासून दुसऱ्या संगणकाकडे सेटिंग्ज करण्याचा किंवा विंडोजच्या एका स्थापितावरून त्याच संगणकावर स्थापित करू शकता मात्र त्यासाठी तुम्हाला संपूर्ण प्रोग्राम नवीन संगणकावर पुन्हा स्थापित करावा लागतो

विंडोज 98 आणि विंडोज एमई मध्ये परत प्रभावी अन-इन्स्टॉल:

Windows XP मध्ये काही चांगली वैशिष्ट्ये आहेत, परिणामकारक असे विस्थापित करण्याचे वैशिष्ट्य जे Windows 98, Windows 98 दुसरी आवृत्ती आणि Windows ME या तुमच्या मागील स्थापिताकडे मागे घेऊन जाते. मात्र तुम्ही Windows आणि NT Windows 2000 मधून परत मागे फिरू शकत नाही.

पुनर्रखित स्टार्ट मेन्यू:

Windows XP पुनर्रारखडा केलेल्या प्रारंभ स्टार्ट मेनूला समर्थित करते जो वापरण्यास सोपा आणि जलद आहे असे समजले जाते. Windows XP डिझाईन केलेला डिफॉल्ट “ स्टार्ट मेनू” हा Windows 9x च्या इतर आवृत्त्यापेक्षा वेगळा दिसतो

आय कॅन्डी:

Windows XP मध्ये असे एक वैशिष्ट्य आहे जे तुमच्या चित्रांना स्क्रिन सेव्हर स्लाईड शो म्हणून निर्धारित करू शकता. हे आय कॅन्डीचे महत्वाचे उदाहरण आहे आणि जर तुमच्या संगणकाचे हार्डवेअर हे जर अधिक गरम राहण्याऐवजी अधिकथंड राहत असेल तर तुम्हाला आय कॅन्डी ही एक न स्विकारता येण्याजोग्या कार्यप्रदर्शनाचा दंड म्हणून वाटेल.

टास्कबारमधील बदल आणि सुधारणा:

Windows XP मध्ये टास्कबारवर असंख्य पर्यायांना समाविष्ट करते मात्र तुम्ही टास्कबार ची वर्तणूक Windows मागील आवृत्तीमध्ये असल्याप्रमाणे मागे नेऊ शकता.

विंडोज मिडीया प्लेअर आवृत्ती 8:

Windows मिडीया प्लेअर आवृत्ती 8 ही व्हिडीओ आणि डिव्हीडी प्लेअर स सीडीप्लेअर, एक इंटरनेट रेडिओ आणू डिजीटल ऑडिओ फाईल जसे की WMA फाईल आणि एमपी3 फाईल या सारख्या फाईल एकत्रित करण्यासाठी आणि प्ले करण्यासाठी असलेला ज्युकबॉक्स आहे. Windows 98 मध्ये सहजपणे न प्ले होणाऱ्या DAT फाईल या सहजपणे Windows XP च्या प्लेटफॉर्म वर सहज पणे चालतात. Windows मिडीया प्लेअर हा Windows 98 च्या आवृत्ती मधील पेक्षा येथे मोठ्या प्रमाणात सुधारण्यात आलेला आहे.

विंडोज मुव्ही मेकर:

हे पॅकेज व्हिडीओ कॅप्चर करण्यासाठी व्हिडीओ आणि ऑडिओ संपादित करण्यासाठी, आणि Windows च्या मिडीया स्वरूपामध्ये व्हिडीओ फाईल तयार करण्यासाठी वापरला जातो.

सीडी बर्निंग क्षमता:

सीडी बर्निंग क्षमता ही Windows XP मध्ये अंतर्भूत करण्यात आलेली आहे. तुम्ही Windows एक्सप्लोरर पासून सीडी तयार करू शकता आणि विंडोज मिडीया प्लेअर पासून देखील तयार करू शकता.

संक्षेप केलेले फोल्डर्स:

संक्षेप केलेले फाईल आणि फोल्डर हे Windows Xp मध्ये अंतर्भूत केलेले आहेत. झीप करण्यासाठी, तुम्हाला कोणतेही सॉफ्टवेअर लागत नाही- WinZip 7 हे विंडोज एक्सपी मध्ये डिफॉल्टरितने देण्यात आले आहे.

अतिशय उपयोगी विन्की: विन्की? म्हणजे काय? की बोर्ड वरील ही विंडोज की (कळ) आहे – या कीला विंडोजचा लोगो आहे. ही की Alt+Ctrl कीजच्या पुढे असते.

काही विन्की संयोजने खालीलप्रमाणे आहेत: -

Winkey + Break	सिस्टिमचे गुणधर्म दाखवा.
Winkey + Tab	टास्कबारमधील पुढील बटनाकडे कंट्रोल हलवा.
Winkey + B	लक्ष सूचनेच्या क्षेत्राकडे हलवा.
Winkey + D	डेस्कटॉप दाखवा.
Winkey + E	माझा संगणक दाखवून एक्सप्लोरर विंडो उघडा.
Winkey + F	शोध परिणाम विंडो (सर्च रिझल्ट विंडो) उघडा, शोध साथीदार सक्रिय होतो (सर्च कम्पॅनियन).
Winkey + F1	मदत आणि आधार
Winkey + R	रन डायलॉग बॉक्स दाखवा
Winkey + U	युटिलिटी मॅनेजर दाखवा
Winkey + L	संगणक लॉक करा.

इंटरनेट एक्सप्लोररची नवीन आवृत्ती:

Internet Explorer आवृत्ती 6 हे Windows XP मध्ये समाविष्ट करण्यात आलेले आहे. आवृत्ती 6 शी तुलना करता, नवीन मिडीया बार थेट इंटरनेट एक्सप्लोरर प्रवाहित ऑडिओ ऐकणे अधिक सोपे करतो. इंटरनेट एक्सप्लोरर 6 मध्ये मायक्रोमिडीया फ्लॅश आणि शॉकवेव्ह अॅनिमेशन साठी आणि स्टाईल शीट लेव्हल 1 च्या कॅस्केडिंग साठी समर्थन अंतर्भूत आहे. अतिरिक्त सॉफ्टवेअरच्या गरजेशिवाय अधिक प्रमाणात अॅनिमेशन प्ले करता येईल हा त्यांचा अंतिम परिणाम असेल.

एमएसएन एक्सप्लोरर: विंडोज एक्सपी मध्ये एमएसएन एक्सप्लोररचा समावेश आहे. जर तुमच्याकडे आयएसपी नसेल तर तुम्हाला इंटरनेट ला जोडू इच्छित असाल

ग्राफिकल युजर इंटरफेस (जीयूआय)

Internet Explorer आवृत्ती 6 हे Windows XP मध्ये समाविष्ट करण्यात आलेले आहे. आवृत्ती 6 शी तुलना करता, नवीन मिडीया बार थेट इंटरनेट एक्सप्लोरर प्रवाहित ऑडिओ ऐकणे अधिक सोपे करतो. इंटरनेट एक्सप्लोरर 6 मध्ये मायक्रोमिडीया फ्लॅश आणि शॉकवेव्ह अॅनिमेशन साठी आणि स्टाईल शीट लेव्हल 1 च्या कॅस्केडिंग साठी समर्थन अंतर्भूत आहे. अतिरिक्त सॉफ्टवेअरच्या गरजेशिवाय अधिक प्रमाणात अॅनिमेशन प्ले करता येईल हा त्यांचा अंतिम परिणाम असेल.

मल्टीटास्किंग

मल्टीटास्किंग चा संदर्भ एकाधिक टास्क एकाच वेळी करण्याशी आहे. Windows XP मध्ये तुम्ही एकाधिक सॉफ्टवेअर उघडू शकता त्याच प्रमाणे एकापेक्षा अधिक दस्तऐवज एकाच वेळी त्याच किंवा वेगवेगळ्या सॉफ्टवेअरमध्ये उघडू शकता. तुम्ही टास्कबार किंवा Alt + Tab कि चा वापर एकत्रित करून सहजपणे एका दस्तऐवजातून /सॉफ्टवेअरमधून दुसऱ्या मध्ये सहजपणे येजा करू शकता. सॉफ्टवेअर / दस्तऐवज जे उघडले जाऊ शकतात त्यांची संख्या ही मेमरीच्या (रॅमच्या) क्षमतेवर अवलंबून असते. या वैशिष्ट्याला मल्टीटास्किंग असे म्हणतात.

Liabilities	Assets
Capital Account	Fixed Assets
Shareholders	Computers
9,50,000.00	23,200.00
Loans (Liability)	Furniture & Fixtures
98,375.00	3,80,320.00
Unsecured Loans	Office Equipments
98,375.00	67,500.00
Current Liabilities	Investments
Outstanding Expenses	Fixed Deposits
44,200.00	2,90,000.00
Duties & Taxes	Current Assets
17,050.00	Closing Stock
Supplier Creditors	Loans & Advances (Asset)
1,00,884.00	79,240.00
Rat. Furniture	Cash-in-hand
31,017.22	50,818.00
Profit & Loss Ac.	Bank Accounts
Opening Balance	1,02,830.00
6,50,000.00	
Current Period	
18,950.78	
Total	Total
12,41,326.22	12,41,326.22

लिंकिंग

या वैशिष्ट्याने तुम्ही दोन फाईल मध्ये संबंध निर्माण करू शकता ज्यामुळे जर तुम्ही स्रोत फाईलच्या सामुग्रीच्या आतमध्ये जर काही बदल हे जर तुम्ही स्रोत फाईल ही मजकूर फाईल वर डबल क्लिक करून लक्ष्य फाईल देखील त्याप्रमाणे प्रभावित होईल. स्रोत फाईल उघडी केली जाईल, तुम्ही करत असलेले कोणतेही बदल हे मूळ स्रोत फाईलच्या खाली जतन करण्यात यावेत, ज्याचा परिणाम हा न चुकता लक्ष्य फाईलच्या आत येईल.

एम्बेडिंग

जसा शब्द सूचित करीत आहे, या वैशिष्ट्याचा वापर करून तुम्ही ऑब्जेक्टची प्रत मजकूर दस्तऐवजामध्ये मिळवू शकता. मात्र येथे मूळ स्त्रोत फाईलशी कोणत्याही प्रकारचा संबंध असणार नाही. जसे की. जेव्हा तुम्ही मूळ स्त्रोत फाईल मध्ये कोणताही बदल करता, तोच बदल लक्षित फाईलमध्ये परावर्तित होणार नाही.

Plug 'n' Play

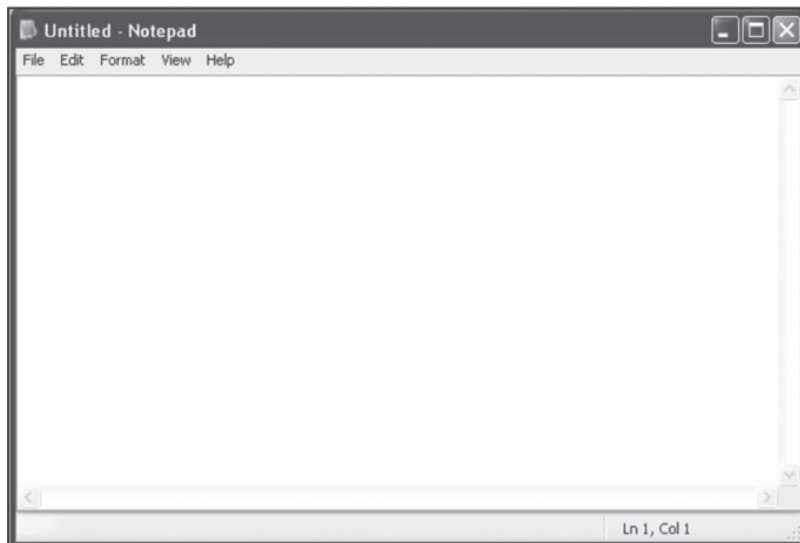
या वैशिष्ट्याचा उपयोग हा Windows XP च्या ड्रायव्हर सूचिमधून योग्य अशा सॉफ्टवेअरचा वापर करून कोणतेही नवीन हार्डवेअर डिव्हाइस सक्रियित करण्यासाठी केला जातो. जर त्याचा संबंधित डिव्हाइस ड्रायव्हर या Windows XP च्या ऑपरेटिंग सिस्टिमच्या च्या आत उपलब्ध नसल्यास, ऑपरेटिंग सिस्टिम स्वतःच एक संदेश संकेत देईल जो त्या संबंधित डिव्हाइस ड्रायव्हरला रन करण्यासाठी देईल. ही Windows XP ची असामान्य प्रक्रियेला प्लग एन प्ले म्हणून ओळखले जाते. ही प्रक्रिया कार्यरत करण्यासाठी, तो हार्डवेअर घटक जोडा आणि पीसी सुरु करा. प्लग एन प्ले प्रोग्रामच्या माध्यमातून ऑपरेटिंग सिस्टिम नवीन जोडणीला तपासेल, जर Windows XP नवीन डिव्हाइस ड्रायव्हर प्रदान करण्यास अक्षम ठरल्यास, तुम्हाला तो डिव्हाइस ड्रायव्हर हा बाह्यरितीने, एकतर सीडीच्या माध्यमातून किंवा फ्लॉपी जी विक्रेत्याने डिव्हाइस विकत घेताना त्याच्या सोबत दिलेली असते. जर तुमचा पीसी हा कार्यरत मोड मध्ये असल्यास तुम्ही कोणतेही नवीन डिव्हाइस त्याच्यासह जोडू शकता किंवा सध्या अस्तित्वात असलेल्याला बदलू शकता, ही जोडणी झाल्यानंतर लगेचच हे प्लग एन प्ले वैशिष्ट तत्काळ प्रारंभ होईल. मात्र अशा प्रकारची जोडणी ही संगणकासाठी धोकादायक ठरू शकते संगणकाचा कोणताही भाग क्रश होऊ शकतो. त्यामुळे या प्रकारची जोडणी टाळणे अधिक सोईस्कर असते.

तपशीलांच्या आणि रेखनाच्या हेतूसाठी, विंडोज खालील ॲप्लिकेशन्स पुरविते:

1. नोटपॅड (साध्या लिखणासाठी वापरले जाते)
2. वर्डपॅड (छोट्या डॉक्युमेंटसाठी वापरले जाते)
3. पेंट (पेंटिंगसाठी वापरले जाते)

नोटपॅड

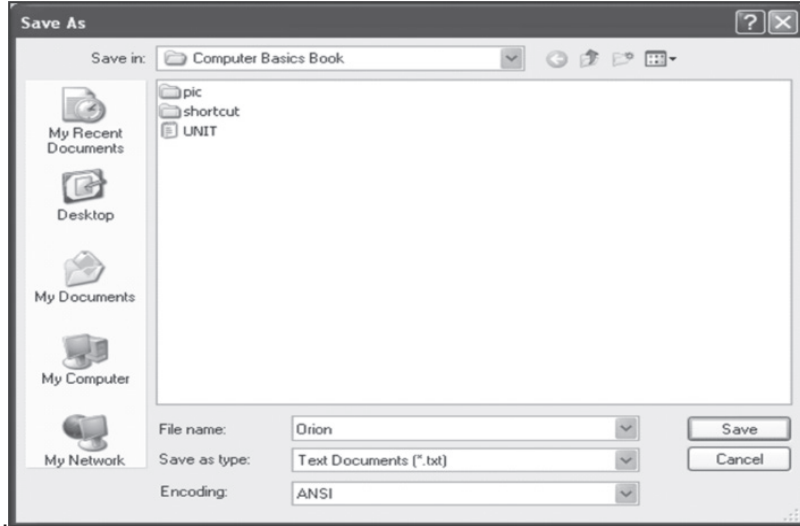
नोटपॅड हा Windows XP चा डिफॉल्ट वर्ड प्रोसेसर आहे. हे सॉफ्टवेअर हे Windows XP स्थापित झाल्यानंतर उपलब्ध होते. नोटपॅड हे मजकूर ठेवण्यासाठी वापरले जाते, मात्र ते कोणत्याही प्रकारचे प्रगत टेस्कट फॉर्मॅटिंग समर्थित करीत नाही. नोटपॅड द्वारे तयार करण्यात आलेल्या फाईलला मुख्यत्वे करून टेक्स्ट फाइल म्हणून ओळखल्या जातात. नोटपॅट फाईलचे डिफॉल्ट एक्स्टेंशन हे .TXT असे असते. नोटपॅड उघडण्यासाठी स्टार्ट मेनू > प्रोग्राम > ॲक्सेसरीज > नोटपॅड > मध्ये जावा, खालील विंडो दर्शमान होईल.

Computer Basics

या विंडोत टायटल बार, मेन्यू बार, स्क्रोल बार आणि टेक्स्ट साठीचे क्षेत्र यांचा समावेश असतो. मजकूर फॉर्मॅट करण्यासाठी निवडा एडिट मेन्यू > फॉन्ट पर्याय निवडा. इथे तुम्ही फक्त फॉन्टचा चेहरा, फॉन्टचा आकार आणि फॉन्टची स्टाईल बदलू शकता. नोटपॅड कोणत्याही फुटपट्टीचा आधार देत नाही, कारण कोणताही टेक्स्ट रॅपिंगची संकल्पना नाही. जर तुम्हाला कोणताही तपशील नवीन ओळीवर लिहावयाचा असेल, तुम्ही एन्टर की दाबणे आवश्यक आहे.

सेव्ह फाईल करण्यासाठी उघडा फाईल>सेव्ह>फाईलचे नाव द्या>सेव्ह

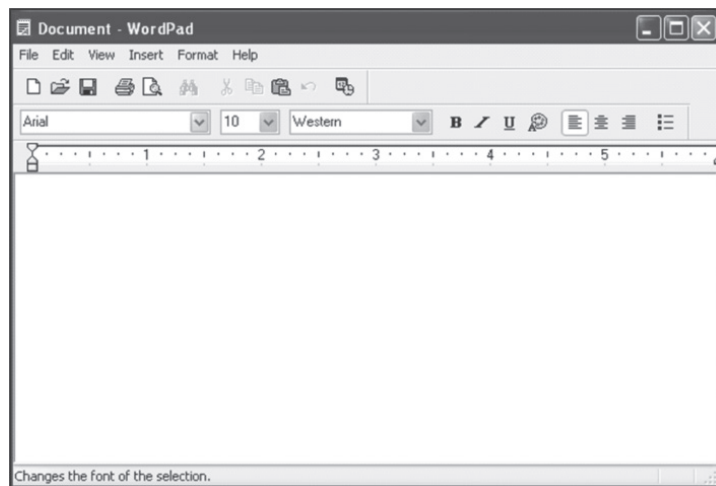

नोटपॅडचा फायदा

जर एमएस-ऑफिस इन्स्टॉल्ड नसेल, आणि जर तुम्हाला काही महत्वाचा मजकूर भविष्यकालीन संदर्भासाठी ठेवायचा असेल, तुम्ही नोटपॅड यासाठी वापरू शकता. या प्रकारची फाईल एमएस-डॉस मधून उघडू शकता आणि तुम्ही फाईल मध्ये थेट बदल करू शकता.

वर्डपॅड

वर्डपॅड हा लहान डॉक्युमेंट्समधील एक मजकूर सुधारण्यासाठीचा एडिटर आहे. हा विंडोजसाठीचा मूळ वर्ड प्रोसेसर आहे. हे सॉफ्टवेअर विंडोज एक्सपीच्या इन्स्टॉलेशननंतर उपलब्ध होते. हे साधारणपणे एका डॉक्युमेंट मधील मजकूर ठेवण्यासाठी वापरला जातो, जिथे मजकुराची सुधारणा, फॉर्मॅटिंग आणि प्रिंटिंग देखील शक्य आहे. वर्डपॅड फाईल चे एक्सटेन्शन **.WRI** आहे. उघडण्यासाठी उघडा स्टार्ट मेन्यू>प्रोग्रॅम्स>अक्सेसरीज>वर्डपॅड. खालील विंडो दिसू लागेल.

वर्डपॅडचे घटक

1. टायटल बार (Title Bar)
2. मेन्यू बार (Menu Bar)
3. स्टॅंडर्ड बार (Standard Toolbar)
4. फॉर्मॅटिंग बार (Formatting Toolbar)
5. रूलर (Ruler)
6. डॉक्युमेंट बार (Document Area)
7. स्टेटस बार (Status Bar)

WordPad वर्डपॅडमध्ये काम करताना

वर्डपॅड लोड झाल्यानंतर . तुम्हाला एक रिक्त दस्तऐवज मिळेल. दस्तऐवजा क्षेत्राच्या सुरुवातीच्या भागात एक लुकलुक करणारी उभा रेषा दिसेल, जिला कर्सर असे म्हणतात. तो मजकूर कोठे समाविष्ट केले जाईल ते तो दर्शवितो. तुम्ही किबोर्डच्या स्वरूपित टायपिंग करून येथे मजकूर ठेवू शकता. कोणताही मजकूर स्वरूपित करण्यासाठी , सामुग्री माऊसच्या सहाय्याने एकतर स्वरूपन साधनपट्टी टूलबॉक्स अॅक्सेस करा किंवा स्वरूपन बार मध्ये प्रवेश करून किंवा फॉर्मॅट मेनू साठी जावा. बहुतांश मेनू ऑप्शन हे पेन्ट मध्ये परिभाषित केल्याप्रमाणे आहेत , मात्र काही नवीन मेनू सादर करण्यात आलेले आहेत, ते आहेत इन्सर्ट आणि फॉर्मॅट मेनू हे आहेत

सारांश

- सीडी बर्निंग क्षमता ही विंडोज एक्सपी मध्ये अंतर्भूत करण्यात आलेली आहे. तुम्ही विंडोज एक्सप्लोरर पासून सीडी तयार करू शकता आणि विंडोज मिडीया प्लेअर पासून देखील तयार करू शकता.
- या वैशिष्ट्याचा उपयोग हा विंडोज एक्सपी च्या ड्रायव्हर सूचिमधून योग्य अशा सॉफ्टवेअरचा वापर करून कोणतेही नवीन हार्डवेअर डिव्हाइस सक्रिय करण्यासाठी केला जातो. जर त्याचा संबंधित डिव्हाइस ड्रायव्हर या विंडोज एक्सपी च्या ऑपरेटिंग सिस्टिमच्या च्या आत उपलब्ध नसल्यास, ऑपरेटिंग सिस्टिम स्वतःच एक संदेश संकेत देईल जो त्या संबंधित डिव्हाइस ड्रायव्हरला रन करण्यासाठी देईल.
- वर्डपॅड फाईल चे एक्सटेन्शन .WRI आहे.

स्वाध्याय

- i) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या:
 - ii) विंडोज एक्सपी म्हणजे काय?
 - iii) मल्टीटास्किंग म्हणजे काय?
 - iv) एम्बेडिंग याचा अर्थ काय आहे?
 - v) लिंकिंग याचा अर्थ काय आहे?
 - vi) प्लग इन प्ले याचा अर्थ काय आहे?
2. नोटपॅड अथवा वर्डपॅड उघडा आणि खालील गोष्टी टाईप करा. (कमीत कमी 3 मिनिटे) आणि तुमच्या नावाने फाईल सेव्ह करा:

QWERTYUIOPASDFGHJKLZXCVBNM
Qwertyuopasdfghjklzxcvbnm
AbCdEfGhIjKlMnOpQrStUvWxYz
1234567890
123 456 789 / * - . + (using numeric keyboard)
@!~#\$%^&*() - = _ + / . , ' ; \ [] ? > < " : | { }

3. विंडोज एक्सपी ही कोणत्या प्रकारची ऑपरेटिंग सिस्टिम आहे?
4. विन एक्सपी मध्ये तुम्ही कायमस्वरूपी फाईल्स कशा खोडून टाकता?
5. डेस्कटॉपमध्ये कोणते घटक असतात?
6. आपण आयकॉन का वापरतो?
7. शॉर्टकटचे कार्य काय?
8. रिसायकल बिनचे कार्य लिहा.
9. सर्च प्रक्रियेचे विविध प्रकार लिहा.
10. व्ह्युजचे विविध प्रकार लिहा.

पाठ 3

विंडोज एक्सपी

उद्दिष्ट:

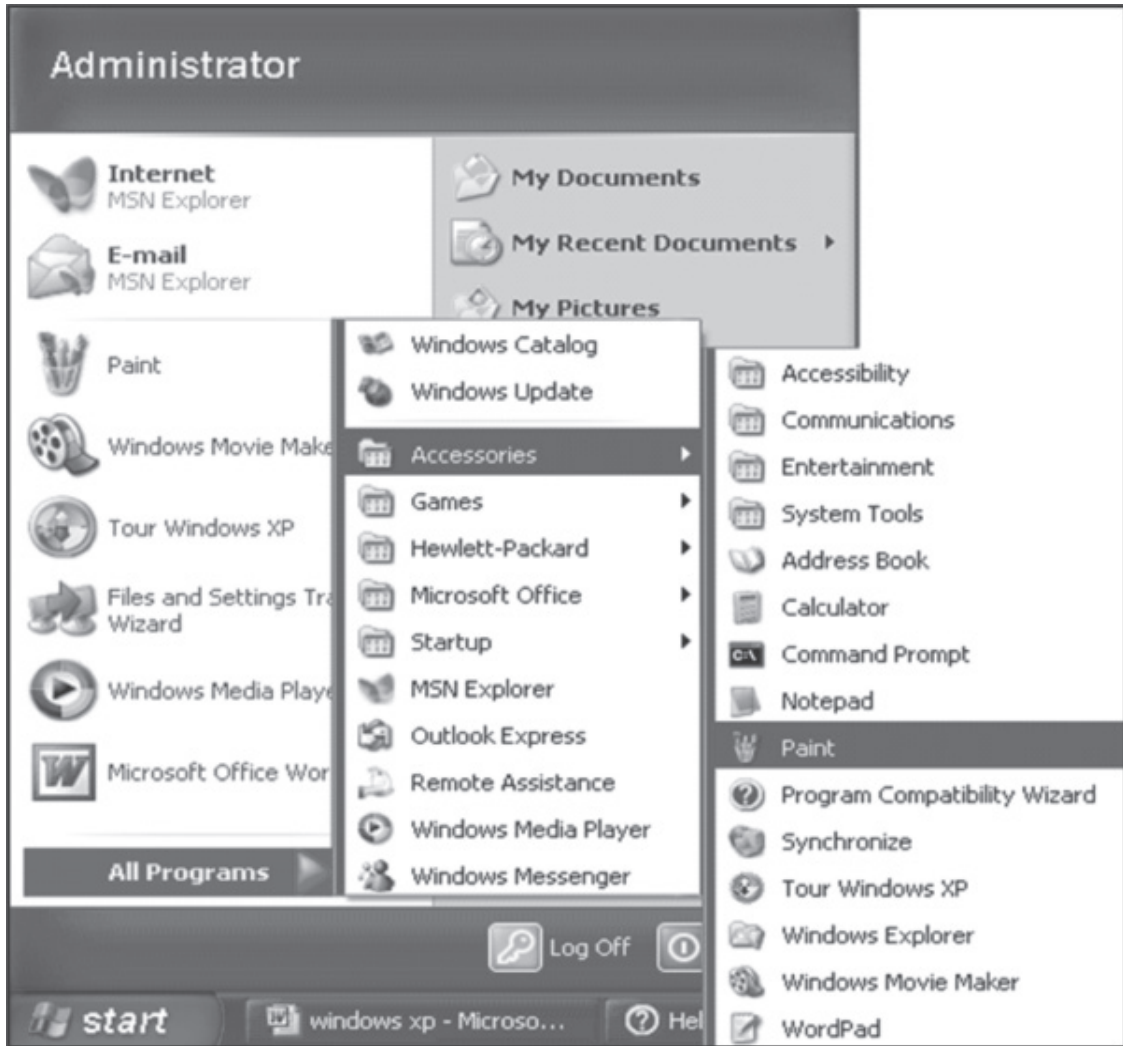
- एमएस पेंट

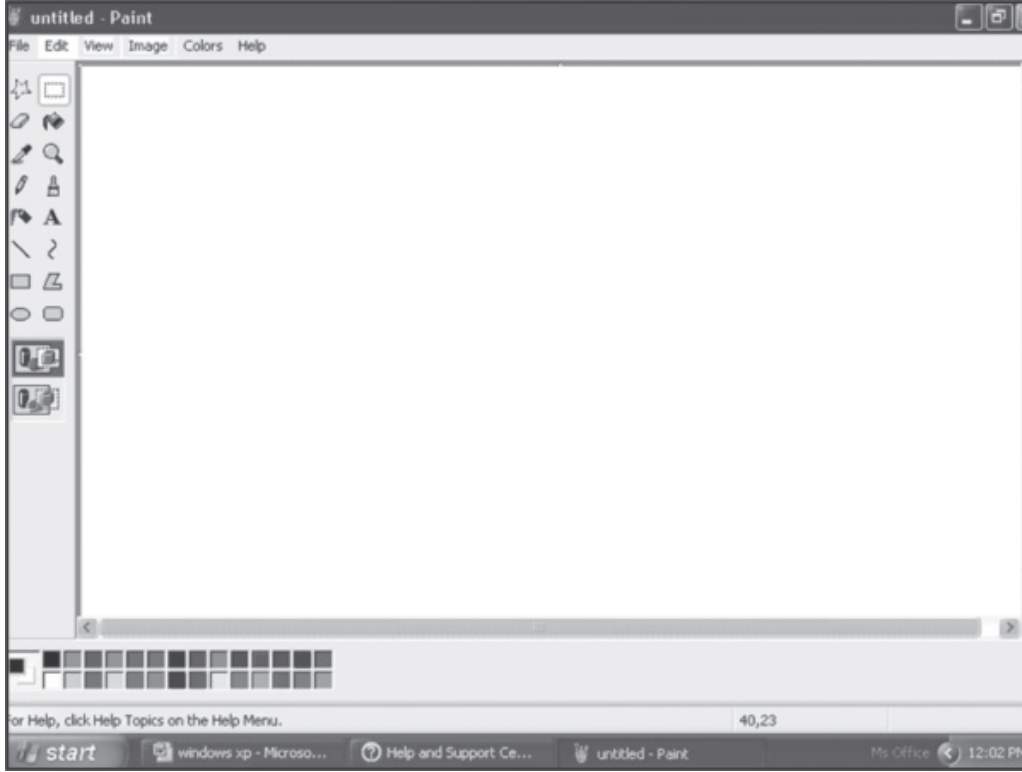
एमएस पेंट

एमएस पेन्ट हे वापरकर्त्याला चित्रे/ऑब्जेक्ट रंगविण्यास मदत करते. पेन्ट वापरून तुम्ही चित्रे तयार, संपादित आणि पाहू शकता. तुम्ही पेन्टमध्ये तयार चित्रे दुसऱ्या दस्तऐवजामध्ये पेस्ट करू शकता, किंवा त्याला तुमच्या डेस्कटॉपची पार्श्वभूमी म्हणून देखील वापरू शकता. तुम्ही **पेंटचा** वापर अगदी स्कॅन केलेले फोटो पाहण्यासाठी आणि संपादित करण्यासाठी देखील करू शकता.

पेंट सुरु करणे

स्टार्ट मेन्यू>ऑल प्रोग्राम्स >अक्सेसरीज>पेंट, पेंट विंडो येईल.

टूलबॉक्समधील टूल्स

फ्री-फॉर्मची निवड

चित्राचा असमान भाग निवडण्यास, हे साधन सक्रियित करावे नंतर पॉइंटरला त्या भागाच्या भोवती ड्रग करावे. तुम्ही निवड बॉक्सला बॉक्सच्या बाहेर क्लिक करून काढू शकता.

निवड

चित्राचा समान भाग निवडण्यास, हे साधन वापरावे. साधन निवडावे आणि रेखांकनाचे क्षेत्र निवडण्यास ते कर्णरेषेत खेचावे

इरेजर/कलर इरेजर

रेखांकनाचा काही भाग खोडण्यासाठी, खोडरबर साधन वापरावे. टूलबॉक्सच्या तळाशी असलेल्या खोडरबरच्या आकारावर क्लिक करावे. तुम्हाला जो भाग खोडावयाचा आहे त्याच्यावर पॉइंटर खेचावा. निवडलेला पार्श्वभूमी रंग कोणता रंग खोडरबर मागे सोडेल हे दाखवितो. तुम्ही रंग बॉक्समधील दुसऱ्या रंगावर राईट-क्लिक करून पार्श्वभूमीचा रंग बदलू शकता. तुम्हाला जो रंग खोडावयाचा आहे त्याच्या पुरोभूमीचा रंग विशिष्ट रंगाने देखील बदलू शकता आणि ज्या रंगाने तुम्हाला पार्श्वभूमीचा रंग बदलावयाचा आहे त्याने बदलू शकता. नंतर, जेव्हा तुम्ही खोडरबरवर क्लिक करता, तेव्हा तुम्ही रंग बदलण्यासाठी राईट-क्लिक करू शकता. तुम्ही तीनबदलापर्यंतचे बदल हे संपादन मेनूतून प्रत्येक बदलासाठी पूर्ववत करा वर क्लिक करून पूर्ववत करू शकता.

फिल विथ कलर

क्षेत्राला किंवा ऑब्जेक्टला रंगाने भरण्यासाठी, हे साधन वापरा. माऊस पॉइंटर हा क्षेत्राच्या किंवा ऑब्जेक्टच्या आतील भागात कोठेही ठेवा, सध्याच्या पुरोभूमी रंगाने भरण्यास डावे बटन क्लिक करा आणि उजवे बटन पार्श्वभूमी रंगाने भरण्यासाठी क्लिक करा. जर भरल्या जाणाऱ्या आकाराच्या सीमांमध्ये कोणतेही खंड असतील, तर भरला जाणारा रंग उरलेल्या रेखांकनातच्या क्षेत्रामध्ये पसरतो. उघडलेल्याला कोणतेही दृश्य मेनूला, झूम वर पाईट करून आणि नंतर मोठ्या आकारावर किंवा सानुकूल आकारावर क्लिक करून, क्लिक करून शोधू आणि बंद करू शकता. डिफॉल्ट पार्श्वभूमी आणि पुरोभूमी रंग हे रंग बॉक्सच्या डावीकडे प्रकट होतात

आय ड्रॉपर

एका भागातून किंवा ऑब्जेक्टमधून दुसऱ्या भागात रंग कॉपी करण्यास, आय ड्रॉपर वापरावा. पुरोभूमी रंग निवडण्यासाठी डावे बटण वापरावे आणि पार्श्वभूमी रंग वापरण्यासाठी उजवे बटण वापरावे.

झूम

संपादनाच्या उद्देशासाठी तुम्ही रेखांकनाचा कोणत्याही भागाच्या दृश्यासाठी हे साधन वापरून बदलू शकता. ते 800% टक्क्यापर्यंत पूर्णरूप करू शकते. साधनपेटीच्या तळाशी वेगवेगळ्या झूमिंगची टक्केवारीची सूची 1x, 2x, 6x, 8x म्हणजेच अनुक्रमे 100%, 200%, 600% आणि 800% या स्वरूपात दृश्य होईल.

पेन्सिल

मुक्त स्वरूपातील रेषा काढण्यासाठी हे साधन निवडा आणि रेषेवर खेचा, डावे किंवा उजवे बटन हे तुम्ही पुरोभूमी आणि पार्श्वभूमी रंगामध्ये रेखांकनासाठी वापरू शकता

ब्रश

मुक्तहस्त रेखांकित करण्यासाठी, हे साधन वापरा, येथे तुम्हाला ब्रशची जाडी तसेच ब्रशचा आकार केलिग्राफी रेखांकन बदलण्यासाठी सुविधा मिळते. या सुविधा उपलब्ध करण्यासाठी, ब्रशची आकृती आणि आकार लहान बॉक्समधून निवडा, जो साधनपेटीच्या तळाशी दृश्यमान होईल. काहीही रेखांकित करण्यासाठी, साधन निवडा आणि जसा आवश्यक असेल तसा माऊस पॉइंटर खेचा.

एअर ब्रश

हे साधन स्प्रे पेंटिंगसाठी वापरा. साधनपेटीच्या खाली असलेल्या आकार पेटीतून योग्य असा आकार निवडून तुम्ही स्प्रेचा आकार बदलू शकता. मोठा आकार तुम्हाला रंगाची कमी घनता देतो आणि लहान आकार अधिक घनता देतो. फवारण्यास, पॉइंटरला खेचा, तुम्ही डावे आणि उजवे बटन पुरोभूमी आणि पार्श्वभूमी रंग मिळविण्यासाठी वापरू शकता

टेक्स्ट

मजकूर स्वरूपित आणि टाईप करण्यासाठी, हे साधन वापरा. तुम्हाला चोकट तयार करण्यासाठी साधन निवडा आणि ओढा. तुम्हाला जो आकार हवा आहे त्या आकारासाठी पॉइंटर कर्णरेषेत ओढा. मजकूर साधनपट्टी स्क्रिनवर तत्काळ दृश्यमान होईल. जर ती कोणत्याही कारणाने उपलब्ध झाली नाही, तर दृश्य मेनू < मजकूर साधन पट्टी वर त्याला सक्रियित करण्यासाठी जा. साधनपट्टी मध्ये फॉन्ट विकल्प सामावलेला आहे, जो तुम्ही मजकूराचा आकार, शैली, रंग इ., जे तुम्ही निवडलेल्या मजकूरासाठी वापरू इच्छिता ते लागू करण्यास वापरू शकता. मजकूर चौकटीच्या आत क्लिक करा, आणि नंतर आवश्यकता असल्यास, त्याला स्वरूपित करा. तरीसुद्धा, जेव्हा मजकूर साधन हे निवडलेले असेल, तेव्हा तुम्ही फक्त मजकूर पेस्ट करू शकता. तुम्ही ग्राफिक्स पेस्ट करू शकत नाही..

लाईन

सरळ रेषा काढण्यासाठी तुम्ही हे साधन वापरू शकता. एक अखंडीत, आडवी, उभी, किंवा 45 अंशातून कर्णरेषा काढण्यास माऊस पॉइंटर खेचून आणताना शिफ्ट कि धरून ठेवा. जर तुम्हाला आवश्यकता असल्यास तुम्ही रेषेची जाडी देखील बदलू शकता.

कव्ह

वळण (कव्ह) साधनहे वळण रेषा काढण्यासाठी वापरली जाते. वळण काढण्यासाठी, प्रथम सरळ रेषा काढा, आणि नंतर परिघांश करण्यासाठी माऊस पॉइंटरला दोनदा कोणत्याही दिशेत ओढा. प्रत्येक वळणामध्ये कमीत कमी एक परिघांश असणे आवश्यक आहे मात्र दोन पेक्षा अधिक नाही.

रेक्टॅंगल

हे साधन आयत किंवा चौरस काढण्यासाठी वापरले जाते. आयत काढण्यासाठी, साधन निवडा आणि त्याला कर्णरेषेत ओढा. चौरस काढण्यास माऊस पॉइंटर खेचून आणताना शिफ्ट कि धरून ठेवा. चौरसाच्या किंवा आयताच्या सीमांची जाडी तुम्ही बदलू शकता आणि आकृती कशीही काढण्यासाठी जसे की फक्त बाह्यरेषा, भरलेली बाह्यरेषा किंवा किंवा फक्त भरलेली अशा कोणत्याही शैलीचा वापर करू शकता. जाडी बदलण्यासाठी, रेषा किंवा वळण साधन यापैकी एक निवडा नंतर रेखांकनामध्ये तेवढीच जाडी मिळविण्यासाठी आयत निवडा. पुरोभूमी आणि पार्श्वभूमी रंग वापरण्यास डावे आणि उजवे निवडू शकता.

पॉलिगॉन

हे साधन कोणतेही बंद आकार ज्याला दोन पेक्षा अधिक बाजू आहेत. एका बहुभुजेला काढण्यासाठी, पॉइंटर ओढा आणि त्याच्या प्रत्येक कोपऱ्यावर क्लिक करा आणि झाल्यानंतर डबल क्लिक करा, फक्त 45 अशाचे आणि 90 अंशाचे कोन वापरा, ओढत असताना शिफ्ट दाबून धरा. तुम्ही रंगाने भरलेली बहुभुजाकृती साधनपेटीच्या तळाशी असलेल्या भरण शैलीवर क्लिक करून भरू शकता.

एलिप्स

हे साधन वापरून तुम्ही लंबगोल किंवा वर्तुळ काढू शकता. साधन निवडा आणि पॉइंटरला कर्णरेषेत ओढा. पूर्ण वर्तुळ काढण्यासाठी, ओढताना शिफ्ट धरून ठेवा. तुम्ही रंगाने भरलेला लंबगोल किंवा साधनपेटीच्या तळाशी असलेल्या भरण शैली वर क्लिक करून भरलेला लंबगोल किंवा वर्तुळ काढू शकता. रेषेचा रंग बदलण्यासाठी रंग पेटी मधील नवीन रंग वर क्लिक करा, किंवा भरलेला रंग बदलण्यासाठी नवीन रंगावर उजवी क्लिक करा.

राउंडेड रेक्टॅंगल

या साधनाचा उपयोग आयताकृती साधनाप्रमाणेच होतो. विशेषतः हे आयताकृतीला गोल कडा पुरविते.

मेन्यूज

पेन्ट आणि पेन्ट ब्रश पेन्ट फाईल चतुराईने हाताळण्यासाठी वेगवेगळे मेनू पर्याय प्रदान करते. मेनू हे त्या त्या कामाच्या क्षेत्राच्या आधारावर श्रेणीबद्ध केलेले आहेत. फाईल हाताळणीसाठी तुम्हाला फाईल मेनू मिळतो, त्याचप्रमाणे कोणत्याही रेखांकनाच्या हाताळणीसाठी, तुम्हाला संपादन मेनू सह काम करावे लागते. इ. ते एकत्रितरित्या सहा मेनूना समर्थन देते, जसे की फाईल, संपादन, दृश्य, प्रतिमा, रंग आणि मदत

फाईल मेन्यू

New न्यू

हा पर्याय पेन्ट मध्ये नवीन फाईल तयार करण्यासाठी वापरतात. जर तुम्ही कोणत्याही फाईलसह काम करणार असाल आणि तुम्ही हा पर्याय निवडला असेल, तर तो तो तुम्हाला तत्काळ तुम्ही केलेले बदल या फाईलमध्ये जतन करावयाचे का नाही ते विचारेल, अन्यथा तो थेटपणे नवीन फाईल प्रदान करेल. या पर्यायाला बोलविण्यासाठी असणारा लघुमार्ग हा Ctrl + N हा आहे..

Open (ओपन)

हा पर्याय पेन्टमध्ये असलेल्या कोणत्याही फाईलला उघडण्यासाठी वापरतात. जर तुम्ही कोणत्याही फाईलसह काम करणार असाल, आवश्यक ती फाईल उघडण्यापूर्वी तो तुम्हाला विद्यमान सुधारणा जतन करावयाच्या की नाही ते विचारेल आणि तुमच्याकडून पुष्टीकरण प्राप्त झाल्यानंतर तो वर्तमान फाईल बंद करेल आणि आवश्यक ती फाईल उघडेल, या पर्यायाला बोलविण्यासाठी असणारा लघुमार्ग हा Ctrl + O हा आहे

Save (सेव्ह)

हा पर्याय कोणत्याही फाईल हार्डडिस्क, फ्लॉपी डिस्क किंवा कॉम्पॅट डिस्कवर कायमस्वरूपी जतन करण्यासाठी वापरला जातो. जर तुम्ही फाईल पहिल्यांदा जतन करीत असल्यास, असे म्हणून जतन करा संवाद बॉक्स प्रकट होईल जो फाईलच्या नावासाठी विचारेल. जर फाईल यापूर्वीच एका नावाने जतन केली असल्यास, तर तो दुसऱ्या नावासाठी विचारणार नाही, नवीनतम बदल हे पूर्वीच्या नावाखाली जतन करण्यात येतील. पेन्ट फाईल चे डिफॉल्ट एक्सटेंशन हे .BMP असते, जे फाईलनावासह स्वयंचलितरित्या जतन केले जाते. या पर्यायाचा असणारा लघुमार्ग हा Ctrl + S हा आहे

Save As (सेव्ह अँज)

हा पर्याय नवीन फाईल तयार करण्यासाठी किंवा अस्तित्वात असणारी फाईल नव्या नावाखाली जतन करण्यासाठी जतन करण्यासाठी वापरतात. अस्तित्वातील फाईल मध्ये केलेल्या सुधारणा नवीन नावाखाली जतन करण्यासाठी हा पर्याय वापरतो जो तुम्हाला एक नवीन नाव देण्याची मुभा देतो.

Print Preview (प्रिंट प्रिव्ह्यू)

हा पर्याय मुद्रण करण्यापूर्वीचे दृश्य दाखवितो. ज्यामुळे तुम्हाला प्रिंटरमधून येणारे अंतिम आऊटपुट काय असेल ते तुम्ही पाहू शकता.

Page Setup (पेज सेटअप)

हा पर्याय तुम्हाला, दस्तऐवजावरील मजकूराची योग्य अशी व्यवस्था लावण्यासाठी आणि प्रिंट आऊट देखील योग्य अशा व्यवस्थेसह लावता येण्यासाठी दस्तऐवजाच्या आकार, दिशा निर्धारणा तसेच समास यांना सेट करण्यासाठी वापरले जाऊ शकते.

Print (प्रिंट)

हा पर्याय प्रिंटरच्या साहाय्याने सध्या उघडलेल्या दस्तऐवजासाठी कागदावर स्थळप्रत किंवा प्रिंट आऊट देतो. तो एक प्रिंट संवाद बॉक्स प्रदान करेल जिथे तुम्हाला योग्य अशा प्रिंटरचे नाव, प्रतिची संख्या, प्रिंट करावयाच्या पानांचे परिक्षेत्र, प्रिंटर साठी कागद सेटिंग्ज इ. निवडावे लागते. पर्यायाला बोलविण्यासाठी असणारा लघुमार्ग हा Ctrl + P हा आहे

Exit (एक्झिट)

हा पर्याय पेन्टला बंद करू देतो. जर तुम्ही कोणत्याही फाईलवर काम करीत असाल तर या पर्यायावर क्लिक करा आणि, तो तुम्हाला जतन करण्यासाठी पुष्टीकरण विचारेल आणि जर तुम्ही “होय” म्हणाल्यास शेवटी तो पेन्ट बंद करेल, या पर्यायाला बोलावण्यासाठी लघुमार्ग हा Alt + 4 हा आहे.

Edit menu (एडिट मेन्यू)

या पर्यायामध्ये रेखांकनामध्ये फेरबदल करण्याचे अनेक पर्याय समाविष्ट आहेत.

Undo (अन्डू)

हे वैशिष्ट्य वापरकर्त्याला शेवटची केलेली (ल्या) कृती रद्द करण्याची मुभा देते. याचा **Ctrl + Z** हा शॉर्टकट आहे.

Repeat (रिपिट)

हा पर्याय तुम्हाला पूर्ववत करण्याच्या क्रिया रद्द करण्यास मदत करतो म्हणजेच जर तुम्ही कोणतीही क्रिया पूर्ववत करा पर्याय वापरून रद्द केली असल्यास आणि तत्काळ तुम्हाला तुमच्या दस्तऐवजामधून रद्द केलेला परिणाम रद्द करावयाचा असल्यास, तर तुम्हाला पुनरावृत्ती करावी ही कमांड वापरून सध्याचे रद्द करणे रद्द करावे लागेल. तो पूर्णपणे पूर्ववत करा पर्यायावर अवलंबून असतो, जर तुम्ही पूर्ववत करा पर्याय दोनदा लागोपाठ वापरलेला असल्यास, पुनरावृत्ती करावी हा पर्याय देखील दोन वेळा वापरावा, या पर्यायाचा लघुमार्ग F4 आहे..

Cut (कट)

रेखांकनाचा निवडलेला कोणताही भाग काढून टाकण्यासाठी हा वापरला जातो. या पर्यायाचा लघुमार्ग **Ctrl + X** हा आहे.

Copy (कॉपी)

हा पर्याय रेखांकन क्षेत्रातून निवड केलेल्याची प्रत पाठविण्यासाठी हा पर्याय वापरला जातो. लघुमार्ग हा **Ctrl + C** हा आहे.

Paste (पेस्ट)

हा पर्याय क्लिपबोर्डच्या सामुग्रीला दस्तऐवज भागामध्ये परत बोलविण्यासाठी वापरला जातो. जेव्हाकेव्हा तुम्ही कोणताही काढून टाका किंवा प्रत करा वापरून मजकूर क्लिपबोर्डवर पाठविता. तो नवीनतम सामुग्री ठेवेल आणि मागील मजकूर हा नवीनतम ने अधोलिखित केला जाईल. या पर्यायासाठी लघुमार्ग हा **Ctrl + V** हा आहे.

